

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANĚ

Formy platebního styku v ČR

System of Payments in the Czech Republic

Student:
Vedoucí bakalářské práce:

Jakub Chmiel
Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Jakub Chmiel**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202R049 Účetnictví a daně**
Specializace: **00 Účetnictví a daně**
Téma: **Formy platebního styku v České republice**
System of Payments in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vymezení základních pojmů platebního styku
 3. Platební styk v praxi
 4. Srovnání výhod a nevýhod různých forem platebního styku, závěry a doporučení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

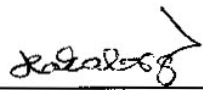
- MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.
PŘÁDKA, M.; KALA J. *Elektronické bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. ISBN 80-7226-328-5.
REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

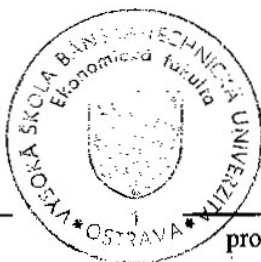
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, vypracoval samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v příloženém seznamu“. „Přílohy č. 1,2,3 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnil“.

V Ostravě 25. dubna 2010

.....
podpis

OBSAH

1	ÚVOD.....	0
2	Vymezení základních pojmů platebního styku	1
2.1	Právní úprava platebního styku	2
2.2	Klasický bankovní platební styk	3
2.2.1	Běžný účet	3
2.2.2	Platební styk a zúčtování.....	5
2.3	Nástroje platebního styku.....	7
2.3.1	Příkaz k úhradě.....	8
2.3.2	Příkaz k inkasu	9
2.3.3	Platební příkaz pro zahraniční platební styk	11
2.3.4	Šeky.....	11
2.3.5	Platební karty.....	14
2.4	Zajištění záruky v platebním styku	16
2.4.1	Dokumenty a dodací podmínky	16
2.4.2	Dokumentární inkaso	18
2.4.3	Dokumentární akreditiv.....	18
2.4.4	Směnky.....	19
2.4.5	Bankovní záruky	22
2.5	Elektronický platební styk.....	24
2.5.1	Právní úprava elektronického platebního styku:	24
2.5.2	Platební produkty elektronického bankovníctví.....	24
2.5.3	Služby v rámci elektronického bankovníctví.....	25
2.5.4	Ochrana dat v elektronickém platebním styku	26
3	Platební styk v praxi	27
3.1	Úvěry	27
3.1.1	Provozní úvěr	27
3.1.2	Kontokorentní úvěr	28
3.2	Účtování platebního styku.....	29
3.3	Bankovní poplatky	30
3.4	Používání platebních karet	32
3.4.1	Náležitosti a ochranné prvky platebních karet VISA a MasterCard	33
3.4.2	Platby v hotovosti a prostřednictvím platebních karet na konkrétním maloobchodníkovi	34
3.4.3	Statistika platebních karet v ČR za rok 2009	35
3.5	Anketa – Jak často využíváte internetové bankovníctví ?.....	36
3.6	PayPal.....	36
4	Srovnání výhod a nevýhod různých forem platebního styku, závěry a doporučení.....	37
4.1	Hotovost	37
4.2	Příkaz k úhradě.....	37

4.3	Příkaz k inkasu	37
4.4	Šeky	38
4.5	Platební karty	38
4.6	Výhody a nevýhody dokumentárního inkasa	39
4.7	Výhody a nevýhody dokumentárního akreditivu	39
4.8	Výhody a nevýhody směnky	39
4.9	Výhody a nevýhody bankovních záruk	40
4.10	Výhody a nevýhody elektronického platebního styku	40
4.11	Závěry a doporučení	41
5	Závěr	43
	Seznam použité literatury a internetových odkazů:	44
	Seznam zkratk	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 ÚVOD

Platební styk je nedílnou součástí každodenního života téměř všech fyzických i právnických osob, které uspokojují své potřeby prostřednictvím statků a služeb za které je potřeba zaplatit. V dnešní technicky vyspělé době existuje mnoho způsobů jak je možno závazky a pohledávky vyrovnávat.

V teoretické části bakalářské práce jsou shrnuty poznatky jednotlivých druhů a nástrojů platebního styku, kterých je v současnosti využíváno. V praktické části je uvedena problematika dnešního platebního styku v podobě úvěrů, bankovních poplatků, moderních a nepoužívanějších forem jako jsou platební karty (statistika používání platebních karet v ČR za rok 2009) a internetové bankovníctví (anketa četnosti využívání). Tato část je také zaměřena na jednotlivé výhody a nevýhody forem platebního styku, doporučení a osobních zkušenostech s platebním stykem.

Cílem této práce je poskytnout celkový náhled na platební styk, upozornění na výhody a nevýhody způsobů placení a doporučit ty nejvýhodnější z hlediska bezpečnosti, pohodlnosti a úspory času a nákladu s nimi spojenými.

Při zpracování této práce jsem využil odbornou literaturu, uvedenou v seznamu použité literatury, dále jsem využil pokynu a brožur k platebnímu styku Komerční banky a dat společnosti Aler, spol. s ručením omezeným zabývající se maloobchodní činností v prodeji dětských bot a osobních konzultací. Využito bylo také zdrojů z internetu a zákonů České republiky.

2 Vymezení základních pojmů platebního styku

Definice platebního styku: je vzájemné vyrovnaní pohledávek a závazků mezi subjekty. Platební styk můžeme také definovat jako vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím peněžního ústavu.

Mezi hlavní služby, které banky poskytují klientům, patří realizace platebního styku => hotovostní a bezhotovostní přesuny peněžních prostředků mezi jednotlivými subjekty hospodářského života. Těmito subjekty rozumíme fyzické a právnické osoby, a to jak v rámci jednoho státu, tak i v zahraničí.¹

Banky nabízejí svým klientům více než jen přesuny peněžních prostředků. Jde o celý soubor různých operací či služeb, jejichž prostřednictvím nebo v jejichž důsledku dochází k finančním procesům. Tyto procesy lze chápat také jako bankovní aktivitu vstupující mezi klienty a rozděluje původní operaci debet-kredit časově někdy i místně na dvě či více operací, avšak hlavním úkolem zůstává dokončení operace debet-kredit připsáním příslušné částky na bankovní účet.

Pod pojmem peníze rozumíme aktivum, které je přijímáno ekonomickými subjekty jako prostředek při provádění plateb za zboží, služby nebo k vyrovnávání závazků. Tyto peníze musí plnit tři základní funkce peněz²:

- Peníze slouží jsou prostředek směny
- Peníze slouží jako účetní jednotka
- Peníze slouží slouží k uchování hodnoty

¹ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

² POLOUČEK, S. a kol. *Peníze, banky, finanční trhy*, 1. vyd. Praha, C.H. Beck, 2009, 415 s. ISBN: 978-80-7400-152-9

2.1 Právní úprava platebního styku

Pod spojením platební styk se mnohdy rozumí pouze jednoduché placení prostřednictvím bank bez hlubší znalosti jeho jednotlivých forem a instrumentů. Proto se zaměřím na výklad základních právních norem které přímo nebo zprostředkovaně upravují platební styk:

Pravidla pro platební systémy jsou uvedena v zákoně č. 124/2002 Sb., **o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech** (zákon o platebním styku). Tento zákon upravuje: provádění převodů peněžních prostředků, vydávání a užívání elektronických platebních prostředků, vznik a provozování platebních systémů.³

Platební styk mezi bankami v ČR je upraven v zákoně č. 21/1992 Sb., **o bankách**, který říká, že banky si převádějí navzájem peněžní prostředky v české měně podle jednotlivých položek vytvořených na základě vlastních příkazů a příkazů svých klientů prostřednictvím platebního styku. Dále jsou v této úpravě popsány podmínky tzv. opravného zúčtování, bankovního tajemství ve vazbě na platební styk a otázky pojištění pohledávek.⁴

Běžný účet je hlavním prvkem bankovních služeb. Hlavním pramenem práva, který upravuje vedení běžného účtu, je zákon č. 513/1991 Sb., **obchodní zákoník**.

Zákon **směnečný a šekový** č. 191/1950 Sb., navazuje na uzavření tzv. Ženevských konvencí, ke kterým přistoupilo Československo ve třicátých letech dvacátého století. Zásady vydávání a používání šeků jsou uvedeny ve Všeobecných obchodních podmínkách ČNB.

Hotovostní platební styk se řídí v ČR zákonem č. 254/2004 Sb., **o omezení plateb v hotovosti**, který stanoví, že veškeré platby (mimo jasně specifikovaných), jejichž výše překračuje částku 15000 eur, musí být provedeny bezhotovostní platbou.

³ http://business.center.cz/business/pravo/zakony/platebni_styk/

⁴ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Česká národní banka podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance řídí platební styk a zúčtování bank, poboček zahraničních bank a spořitelních a úvěrních družstev. Zajišťuje jejich plynulost, hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji. ČNB stanovuje pravidla provádění platebního styku bankami i nebankovními subjekty, zejména lhůty zúčtování, pravidla pro vydávání a užívání elektronických platebních prostředků a pro bezpečné fungování platebních systémů.⁵

Nejnovější právní úpravou platebního styku je zákon č. 284/2009 Sb., **o platebním styku**. Účinnost zákona je k 1. listopadu 2009. Zákon zavádí novinky, které se týkají bank, družstevních záložen a jiných poskytovatelů finančních služeb, ale také jejich klientů. Zákon vznikl v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. 11. 2007 o platebních službách na vnitřním trhu. Zákon o platebním styku například upravuje: zkrácené lhůty provádění platebních transakcí, odpovědnost poskytovatele za neautorizovanou transakci, spoluúčast majitele karty, odpovědnost majitele karty, blokace platební karty zdarma, informační povinnost, výpisy měsíčně, rušení účtu zdarma atd.

2.2 Klasický bankovní platební styk

2.2.1 Běžný účet

Základním a nejvíce žádaným produktem, který poskytují banky klientům, podnikatelským subjektům i občanům, je zřizování a vedení běžného účtu. Běžný účet je základem pro zprostředkování platebního styku. Banka přijímá na běžný účet peněžní prostředky jak v hotovostní i v bezhotovostní formě a následně je připíše na příslušný bankovní účet. Běžný účet je hlavním produktem bankovních služeb, na který bezprostředně nebo zprostředkovaně navazují další služby bank. Tyto služby se vážou na existenci běžného účtu.

⁵ http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/index.html

Tab. 2.1 Klienti bank – majitelé účtů ⁶

Fyzické osoby	Tuzemci, cizozemci	Občané
		Podnikatelé
Právnícké osoby	Tuzemci, cizozemci	

Zřízení běžného účtu

Banky mohou zřizovat a vést běžné účty jak právníckým tak i fyzickým osobám. Běžný účet lze zřídit buď v českých korunách nebo v jakékoli cizí měně dle nabídky jednotlivých bank. Běžný účet slouží k zajištění platebního styku, k zúčtování všech operací z příkazu majitele účtu. Banky nezřizují anonymní účty ve smyslu zákona č. 61/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Zřízení běžného účtu probíhá na základě smlouvy v písemnou formě (viz. obchodní zákoník). Banka vyžaduje po svém klientovi doklady (např. doklad totožnosti k řádné identifikaci klienta). Tyto doklady (resp. jejich ověřené kopie) spolu s podpisovým vzorem k běžnému účtu a smlouva o běžném účtu tvoří nezbytnou součást tzv. **klientské dokumentace**. Mezi tuto dokumentaci můžeme zahrnout smlouvu o zřízení a vedení účtu, oprávnění k podnikatelské činnosti, podpisový vzor a další.

Tab. 2.2 Zrušení bankovního účtu ⁷

z podnětu majitele účtu	dohodou
	výpovědi
z podnětu banky	výpovědi
	okamžitým odstoupením od smlouvy
z jiných důvodů	uplynutím doby, na kterou byl běžný účet zřízen
	splněním účelu, pro který byl běžný účet zřízen
	z důvodu likvidace
	z důvodu konkurzu

⁶ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

⁷ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Zrušení běžného účtu z podnětu majitele účtu:

Dle obchodního zákoníku má vlastník běžného účtu právo vypovědět smlouvu o zřízení a vedení účtu **kdykoliv** bez udání důvodu. Smlouva zaniká dnem doručení písemné výpovědi.

Zrušení běžného účtu z podnětu banky:

Banka může zrušit účet klienta následujícími způsoby: výpovědí, okamžitého odstoupení od smlouvy nebo způsobem který je uveden ve smlouvě o zřízení a vedení účtu. Výpověď je jednostranný právní akt učiněný z vůle banky z důvodů uvedených v obchodních podmínkách nebo i bezdůvodně. Banky vypovídají smlouvu o vedení běžného účtu převážně tzv. formou okamžitému ukončení smluvního vztahu pro závažné porušení obchodních podmínek pro zřízení a vedení běžného účtu nebo pro časté, méně závažné porušování daných podmínek.

„Rozdíl mezi výpovědí a okamžitým odstoupením od smlouvy je dán v účinnosti ukončení smluvního vztahu. Pokud je ukončen výpovědí zaniká smluvní vztah ke konci kalendářního měsíce, který následuje po měsíci v němž byla výpověď doručena majiteli účtu. Vypoví-li banka běžný účet okamžitým odstoupením od smlouvy, zaniká smlouva o běžném účtu dnem doručení výpovědi majiteli účtu.“⁸

2.2.2 Platební styk a zúčtování

Platební styk je vztah mezi plátcem a příjemcem uskutečňován v daných formách buď přímo mezi nimi nebo prostřednictvím peněžního ústavu.

Tab. 2.3 Základní rozdělení platebního styku⁹

Hledisko	Forma platebního styku	Vysvětlení
způsob placení	hotovostní	mezi plátcem a příjemcem dochází k přesunu peněz v hotovosti
	bezhotovostní	dochází k úhradě/inkasu pouze bezhotovostním převodem na účtech plátců a příjemců u bank
teritorium	tuzemský	mezi subjekty uvnitř národní ekonomiky, zpravidla v tuzemské měně

⁸ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

⁹ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Tab. 2.3 Základní rozdělení platebního styku - pokračování

	zahraniční	mezi tuzemskými a zahraničními subjekty, včetně plateb prováděných tuzemskými subjekty v zahraničí
	přeshraniční	mezi tuzemskými subjekty ve vazbě na zahraniční subjekty ze zemí Evropského hospodářského prostoru ve výši do 50 000 eur vč. Částek v měnách zemí EHS
lhůty k provedení	přednostní platby	okamžité, urychlené odepsání peněžních prostředků z účtu klienta
	standardní platby	provedení příkazu klienta podle předem dohodnutých podmínek
náležitosti původních dokumentů	hladké platby	platba nemá vazbu na původní dokumenty, končí jí realizační fáze dokumentárního platebního styku
	dokumentární platby	mají bezprostřední vazbu na původní dokumenty a případně obsahují také bankovní závazek

Příkazce - Jde o subjekt, který dává bance příkaz k provedení úhrady nebo inkasní formy placení a je oprávněn nakládat v případě úhrady s peněžními prostředky.

Příjemce – fyzická nebo právnická osoba, v jehož prospěch banka peněžní prostředky převádí a je konečným příjemcem dané částky.

Příkaz - pokyn účastníka, aby byly převedeny peněžní prostředky ve prospěch příjemce a aby byly zúčtovány v souladu s pravidly, jež jsou obsaženy ve smlouvě.

Převod - operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce své převádějící instituci za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce.

Zúčtování platebních instrumentů v mezibankovním platebním styku, ať tuzemském nebo zahraničním, je nedílnou součástí platebního styku a jeho realizace. Z hlediska bezhotovostního platebního styku je rozhodující, zda daná platební transakce probíhá v rámci jedné banky či mezi bankami. Podle toho můžeme platební systémy rozdělit do dvou skupin:

1) Vnitrobankovní platební systémy, v rámci kterých probíhají platby, pokud plátce i příjemce platby jsou klienty jedné banky, platba v tomto případě neopouští danou banku.

2) Mezibankovní platební systémy zahrnují ty platby, kdy plátce a příjemce jsou klienty jiných bank.

2.3 Nástroje platebního styku

Nástrojem chápeme druh instrumentu, na jehož základě banky a jiné instituce provádějí platební operace. Mezi tyto nástroje bezhotovostního platebního styku a zúčtování v tuzemsku patří:

- příkaz k úhradě
- příkaz k inkasu
- hromadný příkaz k úhradě/inkasu
- trvalý příkaz k úhradě/inkasu
- platební příkaz pro zahraniční/přeshraniční platební styk
- šek
- bankovní platební karta

Hotovostní platební styk - forma platebního styku, která se provádí prostřednictvím peněžních prostředků – bankovek a mincí. Hotovostní platební styk mezi sebou provádějí přímo podniky a fyzické osoby bez zprostředkování nějakou finanční institucí. Většinou využíván při úhradách menších částek, dále pak v případě nedůvěry v platební schopnosti partnerského subjektu nebo při pochybnostech o jeho serióznosti.

Formy hotovostního platebního styku:

- **složení hotovosti ve prospěch účtu příjemce** - nejčastěji způsobem provádění této formy dochází složením hotovosti a pokladní složenky na pokladnách banky, která vede bankovní účet
- **poukazem peněžních prostředků ze svého účtu k výplatě v hotovosti**
- **šekem**
- **výběrem hotovosti prostřednictvím výběrního lístku**
- **bankovní platební kartou** – na pokladnách poboček bank nebo bankomaty.

Jako další typ hotovostního platebního styku existují také **poštovní poukázky**. Tyto poštovní poukázky nejsou v pravém slova smyslu nástrojem platebního styku bank ale nástrojem České pošty.

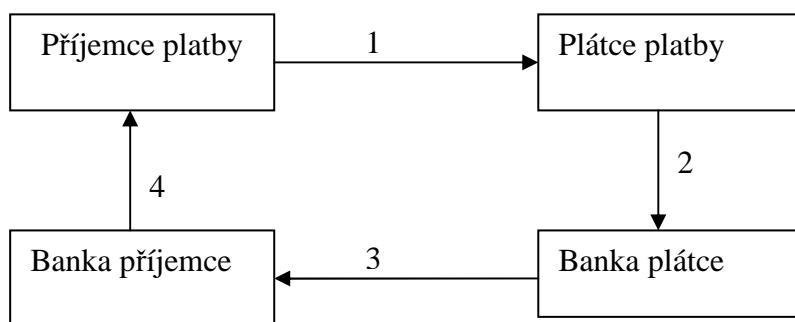
2.3.1 Příkaz k úhradě

Jedná se o jednoduchý a velmi rychle zpracovatelný způsob bezhotovostního platebního styku. Jde o základní a také nejčastěji používanou formu placení. Je zadáván z podnětu plátce. Ve své podstatě se jde o příkaz majitele účtu své bance, aby na vrub jeho účtu provedla danou platbu ve prospěch bankovního účtu třetí osoby. Platba probíhá jednosměrně zatížením účtu plátce a končí dobropisem na účtu příjemce. Příkaz k úhradě bance je možno bance předat dvěma způsoby, a to buď klasickým bankovním formulářem nebo různými způsoby moderního elektronického bankovníctví.

Mezi účastníky příkazu k úhradě patří tyto subjekty:

- plátce
- banky (banka plátce a příjemce)
- příjemce

Obr. 2.1 Průběh příkazu k úhradě¹⁰

- 1) dodání zboží
- 2) příkaz k úhradě a zatížení účtu plátce
- 3) zaslání úhrady bance příjemce
- 4) úhrada ve prospěch účtu příjemce a zaslání zprávy příjemci

Existuje několik druhů platebních příkazů. Z hlediska počtu plateb na jednom platebním příkazu dělíme na **jednotlivý** a **hromadný** příkaz k úhradě. Z hlediska kolikrát má být platba provedena jsou dva typy příkazů: **jednorázový** a **trvalý** příkaz k úhradě.

¹⁰ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Hromadný příkazu k úhradě – u hromadného příkazu k úhradě dochází k zúčtování více než 1 položky na vrub účtu plátce. Banka má jednodušší práci při zpracování jednotlivých dat do elektronických systémů, neboť nemusí vkládat opakovaně stejné údaje o plátcí atd.

Trvalý příkaz k úhradě – Jedná se o příkaz který je užíván pro platby mající opakující se charakter stejnému příjemci v určitém termínu. Tento příkaz je efektnější pro pravidelné převody v určité výši k určitému datu. Banka již nemusí provádět žádné úkony, aby byl příkaz proveden. Např. trvalá měsíční úhrada nájmu, různých poplatků ve prospěch stejným subjektům.

Náležitosti příkazu k úhradě:

- označení, že se jedná o příkaz k úhradě
- bankovní spojení plátce a bankovní spojení příjemce
- částka v české měně
- podpis, nebo jiný kód zajišťující identifikaci příkazce
- musí obsahovat konstantní symbol (vyjadřuje charakter platby)
- mezi ostatní náležitosti dále patří: datum splatnosti, variabilní symbol, specifický symbol, datum vystavení příkazu

Lhůty provádění tuzemských převodů závisí zda se jedná o převod mezi klienty v rámci jedné banky nebo mezi klienty různých bank. V případě **stejně** banky je banka povinna poskytnout částku příjemci v den účinnosti převodu, nebo následující pracovní den pokud den účinnosti není bankovním pracovním dnem. Pokud se jedná o **klienty různých bank** je povinnost převod připsat ve prospěch účtu příjemce nejpozději následující bankovní den po dni účinnosti příkazu k převodu.

2.3.2 Příkaz k inkasu

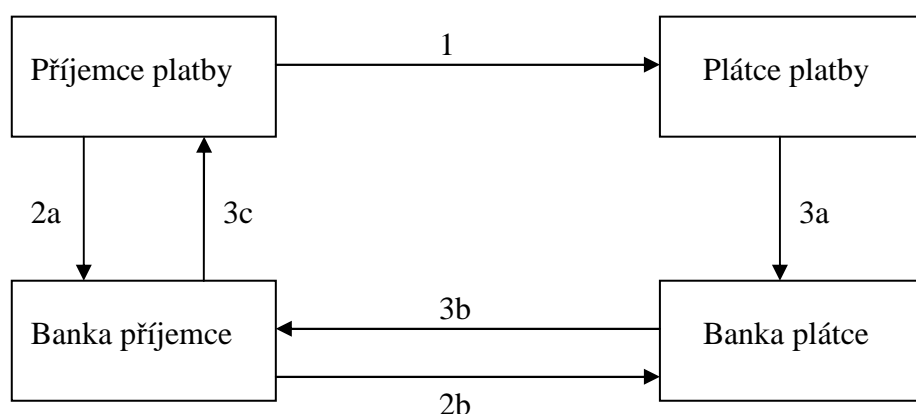
Platební instrument, který vychází z podnětu příjemce platby. Důležitým předpokladem je, že příjemce a plátce platby si ujednali tuto formu platebního styku. Banky však tyto smluvní ujednání mezi klienty nezkoumají, neboť pro banku je rozhodující dohoda plátce s bankou. Obsahem příkazu k inkasu je příkaz své bance, aby zprostředkovala převod peněz na vrub účtu plátce ve prospěch výstavce inkasního příkazu.

Nejčastější forma placení inkasní formou je tzv. SIPO (jde o pravidelné platby např. za elektřinu, plyn, telefonní poplatky, nájem ...)

Účastníky příkazu k inkasu jsou tyto subjekty:

- příjemce
- banka příjemce
- banka plátce
- plátce

Obr. 2.2 Provádění příkazu k inkasu¹¹

- 1) dodání služby
 2a) příkaz k inkasu dlužné částky
 2b) žádost o odepsání peněžních prostředků z účtu plátce
 3a) prozkoumání oprávněnosti inkasa a zatížení účtu plátce
 3b) poukázání platby ve prospěch příjemce platby
 3c) připsání platby ve prospěch účtu příjemce

Členění příkazů k inkasu je následující:

- 1) dle počtu plateb na jednom platebním příkazu: **jednotlivý** x **hromadný** příkaz k inkasu
- 2) kolikrát má být platba provedena: **jednorázový** x **trvalý** příkaz k inkasu

Náležitosti příkazu k inkasu jsou stejné jako u příkazu k úhradě.

V příloze č. 2 a v příloze č. 3 jsou uvedeny vzory příkazu k úhradě a příkazu k inkasu.

¹¹ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

2.3.3 Platební příkaz pro zahraniční platební styk

Nejrozšířenější formou zahraničního platebního styku je platební příkaz (payment order). Lze jej použít jak pro obchodní tak i neobchodní platby.

Payment Order nalézá využití tam, kde existuje časový nesoulad mezi dodávkou a placením. Může mít tedy povahu platby předem, pak mluvíme o akontačním hladkém platu, který je výhodný v případě nedůvěry k obchodnímu partnerovi. Druhou možností, která představuje důvěru mezi partnery je naopak platba až po dodávce zboží.¹²

Denní rozpětí potřebné ke zpracování platebního příkazu do zahraničí činí tři až pět dnů. Mezi hlavní výhodu používání hladkých plateb patří nízké náklady platebního instrumentu. Obvykle si banky stanoví minimální a maximální částku výloh (např. 1% sazba)

Náležitosti zahraničního platebního příkazu:

- název příkazce a číslo účtu
- částka placená v cizí měně
- název cizí měny v kódu (např. CZK)
- příjemce úhrady (název, adresa, číslo účtu)
- jméno a adresa peněžního ústavu příjemce
- informace kdo platí bankovní poplatky (OUR = příkazce, BEN = příjemce atd.)
- účel platby a podpis klienta

2.3.4 Šeky

Šek je využíván k bezhotovostnímu placení za zboží, služby či výběru hotových peněz z bankovního účtu. Jde v podstatě o platební příkaz, který dává majitel účtu bance, aby na vrub jeho účtu zaplatil určitou částku ve prospěch osoby uvedené na šeku. Šek představuje cenný papír obsahující bezpodmínečný příkaz výstavce šeku bance, aby vyplatila šekovou částku oprávněnému majiteli šeku.

¹² www.bankovnipoplatky.com/pravni-regulace-bezhotovostniho-platebniho-styku-1311.html

Postup vystavení a uplatnění šeku:

Banka vystaví bonitnímu klientovi šekovou knížku s určitým množstvím blanco šeků. Klient při placení šek vyplní (částku, datum a přidá svůj podpis) a zaplatí s ním třetí osobě (věřiteli). Tímto vystavením dává příkaz své bance, aby šek proplatila po předložení na vrub účtu výstavce. V České republice zákazníci nejsou zvyklí platit šeky a banky je nerady vydávají. Kde není poptávka není ani nabídka a šeky je možno platit například ve velkých hotelech. Tyto šeky jsou postupně nahrazovány produkty jako jsou moderní platební karty.¹³

Právní úprava: náležitosti a používání šeků je upraveno zákonem č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový.

Účastníci operací se šeky:

- výstavce – uděluje příkaz zaplatit šekovou částku
- šekovník – banka, u níž je veden účet výstavce
- majitel šeku – osoba, jemuž má být uvedená částka vyplacena

Způsoby proplacení šeku:

- **eskont** – promptně proplacen majiteli a zaslán šekovníkovi k promptnímu způsobu honorování.
- **převzetí k inkasu** – formou **cash letter systém** – jde o promptní způsob zaplacení, tzn. zálohového připsání ve prospěch účtu klienta s výhradou storna po určité sjeďnanou dobu. - formou **after final payment** – výplata následuje po konečném obdržení dobropisu od banky (za tento způsob obstarání inkasa šeku se účtují nemalé částky).

K dalším operacím prováděných se šeky patří **žirování, křižování, zastavení plnění, protest** či potvrzení šekovníka.

¹³ PŘÁDKA, M. KALA J. *Elektronické bankovníctví* 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. ISBN 80-7226-328-5

žirování šeku – osoba které je šek určen může převést dále svá práva rubopisem.

křížování šeku – jde o zabránění zneužití šeku neoprávněnou osobou (provádí se dvěma rovnoběžnými čarami na lící šeku)

zastavení šeku – tzv. stop payment, významný v případě ztráty nebo zcizení šeku. Tento úkon činí výstavce vůči šekovníkovi.

protest šeku – jde o úřední úkon, který zkoumá, že šek byl v zákonné lhůtě předložen k proplacení a nebyl proplacen. Tento úkon je prováděn notáři a obecními úřady. Po tomto šetření se vystaví protestní akt (písemný záznam o protestu).

Druhy šeků:

dle výstavce:	bankovní nebo šeky soukromé
v či prospěch je šek vyplacen:	na jméno, na řád, rektašek, na doručitele
zvláštní druhy šeků:	eurošeky, zaručené šeky, cestovní šeky

Bankovní šeky vystavuje banka nebo jiný peněžní institut a šeky soukromé vystavují soukromé osoby.

Bankovní šeky jsou velmi kvalitní druh šeku vzhledem k tomu, že majitel šeku má jistotu jeho proplacení. Kvalita šeku u šeků soukromých se odvíjí od bonity jeho výstavce.

Náležitosti šeků se dělí na podstatné a nepodstatné. Chybí-li některá z podstatných (**formální a obsahové**) náležitostí nemůžeme listinu považovat za šek, chybí-li některá z nepodstatných náležitostí je ohrožena kvalita šeku.

Formální náležitosti šeku:

- písemná forma
- jeden jazyk, ve kterém musí být šek napsán

Obsahové náležitosti šeku:

- označení šek v textu
- bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou sumu
- jméno toho, kdo má platit
- místo, kde má být placeno
- datum a místo vystavení
- podpis výstavce

Nepodstatné šekové náležitosti:

- číslo šeku
- údaj osoby, které má být šek vyplacen
- číslo šekového účtu
- druhý údaj peněžní částky (číslicí a slovy)

Lhůta pro vydaný a splatný šek ve stejném státě je 8 dní. Pro šek vydaný v jednom státě a splatný v státě jiném stejného světadílu je lhůta 20 dní. Pokud je šek vydán v jednom světadílu a splatný v zemi jiného světadílu je lhůta k proplacení 70 dní¹⁴.

Cestovní šeky – tento speciální druh šeku byl zaveden pro potřeby mezinárodního cestovního ruchu. Cestovní šek má neomezenou dobu platnosti a lze uplatňovat proplacení do té doby, dokud nebyl emitentem zablokován.

2.3.5 Platební karty

Jde o moderní bezhotovostní instrument platebního styku, který je využíván při: bezhotovostním placení (placení za zboží a služby) nebo výběr hotovosti z bankomatu, výběr hotovosti na pobočkách bank atd. Jedná se o identifikační doklad, jehož rozměry a fyzikální vlastnosti stanoví mezinárodní norma ISO 3554. Na lícové straně platební karty by mělo být uvedeno číslo karty, jméno držitele a období platnosti platební karty. Zadní strana je prostor pro magnetický a podpisový proužek. Platební karta není majetkem držitele, nýbrž banky která ji vydala.

¹⁴ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Právní úpravu platebních karet (vydávání a používání) upravuje zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku.

Účastníci plateb prostřednictvím karty jsou:

- klient (držitel karty)
- banka (vydavatel karty)
- banka obchodníka,
- obchodník (příjemce platby)
- autorizační středisko.

Členění platebních karet

- dle způsobu zúčtovacích transakcí:

- debetní karta
- kreditní karta
- charge karta

- podle záznamu dat:

- embosovaná karta
- karta s magnetickým záznamem
- čipová karta
- karta s laserovým záznamem

- teritoriální členění:

- domácí, národní a tuzemské karty
- mezinárodní karty

Většina českých klientů žije v domněnání, že vlastní kartu kreditní, ale jde o kartu debetní. V případě placení debetní kartou čerpáte z účtu své vlastní peníze – nejprve je částka zablokována a až dojde k účetnímu vypořádání obchodu, banka ji z vašeho účtu odepíše. Prostřednictvím kreditní karty si peníze půjčujete a následně včetně úroků splácíte. Pro kreditní kartu není potřeba mít založený běžný účet.

Další druh platebních karet tzv. charge karty lze přirovnat k placení „na fakturu”. Vydavatel této karty vám za určité období sečte všechny čerpané položky a pošle fakturu k jejímu uhrazení. Nejrozšířenějšími charge kartami jsou karty American Express.¹⁵

Mezinárodní platební systémy členíme na **bankovní** a **nebankovní**.

Nejznámější bankovní asociace jsou : VISA International a Europlay/Mastercard

Nebankovní asociace: American Express, Diner Club International, JCB

Ztráta či krádež karty

Při ztrátě či krádeži platební karty neváhejte a oznamte ztrátu či zcizení bance a poté se striktně držte pokynů banky. Po nahlášení banka provede blokaci a zařadí ji na mezinárodní stoplist. Pokud se bude někdo snažit zaplatit kartou zařazenou na mezinárodní stoplist, dojde ze strany obchodníka k zadržení karty. Majitel účtu nese náklady a škody vzniklé zneužitím karty nejméně do začátku dalšího dne až poté přechází odpovědnost na banku.¹⁶

2.4 Zajištění záruky v platebním styku

Volba těchto nástrojů závisí na míře důvěry mezi dodavatelem a odběratelem. Pro názornost příklad, kdy plně nese riziko dodavatel je příkaz k úhradě. Příkaz k inkasu je z časového hlediska rizikem odběratele. Za účelem zmírnění rizika klienti bank využívají služeb, které jsou zaměřeny na zprostředkování, sjednávání či uzavírání kontraktů s obchodními partnery.

2.4.1 Dokumenty a dodací podmínky

Dodavatel předkládá dokumenty bankám za účelem zajištění finančního vyrovnaní mezi ním a odběratelem dle dohodnutých podmínek.

¹⁵ PŘÁDKA, M. KALA J. *Elektronické bankovníctví* 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. ISBN 80-7226-328-5

¹⁶ PŘÁDKA, M. KALA J. *Elektronické bankovníctví* 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. ISBN 80-7226-328-5

Členění dokumentů:

dle funkce:	dopravní, pojistný, skladovací, obchodní, inkasní dokument
dle charakteru:	dispoziční či legitimační dokument
dle způsobu vyhodnocení:	originály, duplikáty, kopie, náhradní dokumenty, opisy
dle obsahu:	čisté, se závadami
dle inkasních podmínek:	finanční, obchodní

Dopravní dokumenty prokazují dopravu z místa odeslání na místo určení. Jde o letecký nákladní list, silniční nákladní list, železniční nákladní list, námořní konosament, říční náložní list, speditérské potvrzení. Pojistné dokumenty se používají jako doklad o sjednání pojistné smlouvy a vyskytuje se ve formě pojistky nebo pojistného certifikátu. Skladovací dokumenty vyjadřují potvrzení o převzetí zboží na sklad. Například skladištní list. Mezi obchodní dokumenty patří faktury, balící list, osvědčení o původu zboží, osvědčení o jakosti zboží. Inkasní dokumenty jsou chápány jako dokumenty, které je potřeba předložit bance k vyplacení inkasování příslušné částky.¹⁷

Dodací podmínky

Dodací podmínky jasně specifikují povinnosti dodavatele a odběratele při dodávce zboží. Převážně jsou stanoveny mezinárodní formou (International Commercial Terms) a upravují:

- které náklady spojené s dodávkou zboží hradí dodavatel a které hradí odběratel
- hrazení nákladů u vývozních a dovozních licencí, celní formality
- definice místa, kde dochází k převodu vlastnictví zboží
- nařízení dodavateli zaplatit náklady kontrolních operací, které jsou nezbytné pro dodávku zboží.
- nařizuje dodavateli opatřit odpovídající balení pro přepravu zboží ve vlastní režii
- povinnost odběrateli zaplatit náklady související s kontrolou zboží před naložením

¹⁷ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

2.4.2 Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso zajišťuje dodavateli jistotu, že dojde ke splnění inkasních podmínek po předložení dodacích dokumentů či splnění jiných podmínek. Dokumentární inkaso představuje závazek odběratele a banka vykonává zprostředkovatelskou činnost prováděnou na základě žádosti klienta. Ve srovnání s dokumentárním akreditivem je méně jistějším platebním instrumentem avšak je jistější než hladká platba. Dokumentární inkaso se doporučuje využívat v případech, kdy riziko platební neschopnosti či nevůle kupujícího je relativně nízké.

Právní úprava dokumentárního inkasa v ČR je zajištěna zákonem č. 513/1991 Sb., **obchodní zákoník**. Vzhledem k tomu, že bankovní dokumentární inkaso může vydat pouze banka, vztahuje se na ně zákon č. 21/1992 Sb., **o bankách**.

Účastníci dokumentárního inkasa:

- prodávající – předkládá bance dokumenty k inkasu včetně inkasních instrukcí, za které je zodpovědný
- banka dodavatele – převzala od příkazce dokumenty k zajištění inkasa
- banka odběratele – předkládá dokumenty trasátovi
- kupující (trasát) – ten, komu mají být inkasní dokumenty předloženy

2.4.3 Dokumentární akreditiv

Jedná se o dokumentární závazkový platební instrument, který vznikl na popud relativně vysokého rizika s platbami ve vztahu k zahraničním subjektům. Pomocí akreditivu lze riziko nezaplacení protistranou snížit či eliminovat. Banka se na základě žádosti klienta zavazuje zaplatit příjemci akreditivu stanovenou částku, pokud tento v určeném období řádně předloží bance v akreditivu požadované dokumenty. Zjednodušeně akreditiv zajišťuje dodavateli jistotu (banka ručí), že při splnění akreditivních podmínek dojde k zaplacení akreditivní částky bez ohledu na platební schopnost odběratele.

Při tomto způsobu placení, plátce deponuje na bankovním účtu částku (nebo banka poskytne úvěr), která bude vyplacena oprávněnému příjemci při splnění stanovených podmínek.

Právní úprava se řídí stejně jako dok. inkaso zákonem č. 513/1991 Sb., **obchodní zákoník**. Dalšími právními normami, kterými je třeba se řídit jsou zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový.

Účastníci dokumentárního akreditivu:

- příkazce – dává příkaz k vystavení akreditivu
- vystavující banka – jedná na žádost příkazce
- banka příjemce – ověřuje pravost akreditivu
- příjemce – musí předložit dokumenty a splnit akreditivní podmínky

Průběh dokumentárního akreditivu:

- sjednání akreditivu – dojednání a souhlasy všech stran akreditivu (kupující, prodávající, banky zajišťující akreditiv)
- otevření akreditivu – žádost kupujícího, aby banka vystavila za dojednaných podmínek akreditiv ve prospěch prodávajícího
- použití akreditivu – ověření, zda podmínky akreditivu odpovídají podmínkám, které byly dohodnuty ve smlouvě. Poté provede sjednané plnění

členění akreditivu dle stupně závazku:

- odvolatelný – lze podmínky kdykoli změnit či zrušit
- neodvolatelný – může být změněn či zrušen jen se souhlasem zúčastněných

členění akreditivu dle platebních podmínek:

- na viděnou – příjemce částku obdrží po splnění akreditivních podmínek
- s odloženou splatností – výplata akreditivu se splatností po splnění podmínek
- negociační
- akceptační – představuje akceptování směnky, která je předložena společně s dalšími dokumenty.

2.4.4 Směnky

Směnka je cenný papír ve stanovené formě vyjadřující bezpodmínečný příslib dlužníka zaplatit majiteli v určitý den a na určitém místě dlužnou částku. Jedná se o abstraktní

cenný papír, tzn. že směnečné právo není závislé na jiném právním poměru – směnka je platná bez ohledu na důvod, který vedl k jejímu vystavení. Vymahatelnost směnečného dluhu je jednodušší a rychlejší než vymáhání jiných pohledávek. V minulosti směnka sloužila pro uznání dluhu (obsahovala příslib k zaplacení dané částky ve sjednané lhůtě). Směnky jsou snadno převoditelné a mohou obíhat mezi dlužníky a věřiteli jako peníze tzn. strany mohou mezisvětovou vyrovnávat pomocí smenek své pohledávky a závazky. Směnky patří mezi nejstarší nástroje peněžního trhu, používaly se už ve 12. století.

Právním pramenem pro úpravu smenek je zákon č. 191/1950 Sb., **směnečný a šekový zákon**. Dle tohoto zákona dělíme směnky na vlastní a cizí.

Účastníci směnečných obchodů:

směnky vlastní – výstavce směnky, věřitel, majitel směnky, avalista

směnky cizí – výstavce směnky, směnečný dlužník, věřitel, majitel směnky (indosant, indosatář), avalista

Indosant – osoba, která směnka převádí rubopisem na další osobu

Indosatář – osoba, na kterou je směnka rubopisem převáděna

Remitent – jméno toho, na jehož řád má být placeno

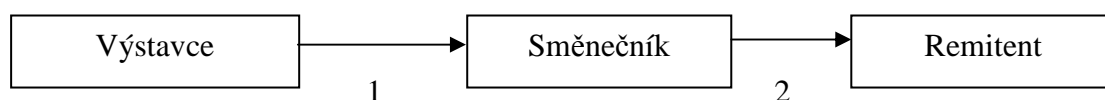
Vlastní směnka

Výstavce se zavazuje zaplatit dlužnou částku remitentovi. Hlavním směnečným dlužníkem je tedy sám výstavce směnky.

Cizí směnka

Výstavce dává příkaz trasátovi (směnečníkovi) zaplatit částku ve prospěch třetí osoby (remitent). Výstavce cizí směnky ručí remitentovi, že směnečník bude směnku akceptovat.

Obr. 2.3 Cizí směnka¹⁸

- 1) Vystavení cizí směnky a příkaz směnečníkovi k zaplacení remitentovi
- 2) Směnečník akceptuje směnku a zavazuje se zaplatit remitentovi

Převod směnky lze provést rubopisem nebo postoupením. Rubopisem dochází k převedení celé směnečné částky. Nelze převést po částech na více osob.

Aval směnky – záruka směnky taky označována jako směnečné ručejství. Banka se stává avalistou (směnečným ručejmím) a vzniká písemnou avalovou doložkou na směnce nebo na jejím přívěsku (pevně spojen se směnkou, využíván pokud na rubu směnky není dostatek místa). Banka (avalista) se zaručí za dlužníka (avalát) a na oplátku požaduje po dlužníkovi odměnu nejčastěji ve formě poplatků.

Druhy směnek:

podle příkazu zaplatit

- vlastní
- cizí

podle způsobu splatnosti:

- denní - splatná v přesný den
- datosměnka - splatná za určitý čas po vystavení
- vistasměnka - splatná na viděnou při předložení
- lhůtní vistasměnka - splatná ve lhůtě po viděné (např. do 30 dní)

podle funkce směnky:

- obchodní
- akceptační
- depozitní
- blankosměnka
- rektasměnka

¹⁸ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

Náležitosti směnky

Podstatné náležitosti vlastní směnky jsou:

- označení, že jde o směnku (v textu)
- bezpodmínečný slib zaplatit danou částku
- údaj splatnosti
- údaj místa, kde má být placeno
- jméno osoby komu má být placeno
- datum a místo vystavení směnky
- podpis výstavce

Podstatné náležitosti cizí směnky jsou totožné jako u směnky vlastní doplněné o:

- jméno toho, kdo má platit

Obecné náležitosti směnek:

- podpisy musejí být vlastnoruční
- podpisy na směnce nemusí být čitelné
- směnka může podepsat výhradně oprávněná osoba
- Vlastní směnka může být vystavena pouze v jednom originále na rozdíl od směnky cizí, která může být vystavena ve více duplikátech.
- Pokud směnka neuvádí místo vystavení, platí, že byla vystavena v místě bydliště výstavce.

2.4.5 Bankovní záruky

Tento typ ručení dává věřiteli dobré zajištění své pohledávky. Jedná se o neodvolatelný závazek banky zaplatit předem stanovenou částku peněz v případě nedodržení stanovených podmínek ve smlouvě ze strany dodavatele či nezaplacení zboží a služeb odběratelem. Tato záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše stanovené peněžní částky při nedodržení podmínek ze třetí strany.

Znaky bankovní záruky:

- ručitelem je vždy banka
- jiné právní postavení než prosté ručení
- banka je povinna poskytnout plnění, a to i když věřitel nepožadoval plnění po dlužníku

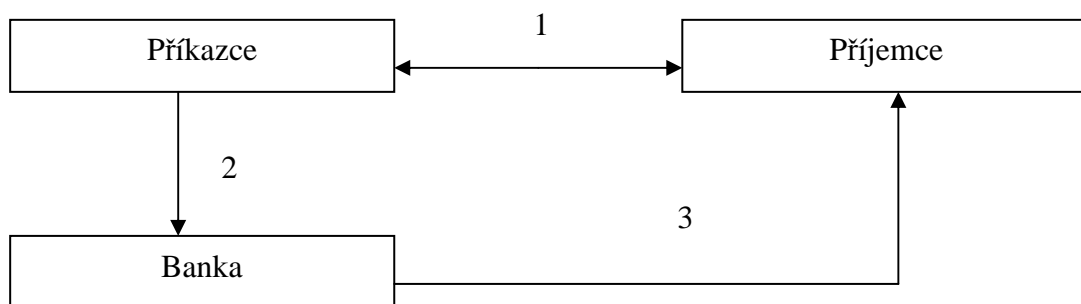
Právní úprava bankovních záruk:

Bankovní záruka v ČR se řídí zákonem č. 513/1991 Sb., **obchodní zákoník**, dále zákonem č. 21/1992 Sb., **o bankách**.

Účastníci bankovní záruky:

- příkazce
- banky příjemce a příkazce
- příjemce záruky

Obr. 2. 4 Fungování bankovní záruky¹⁹

- 1) Vznik závazku
- 2) Příkaz k vystavení záruky
- 3) Vystavení záruky pro příjemce

¹⁹ Zdroj: MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

2.5 Elektronický platební styk

Už v historii se hledaly cesty jak zjednodušit platební styk, přenášení informací potřebných k provádění účetních a zúčtovacích operací. Používán byl telefon, později fax, ale obě tyto možnosti měly problémy v oblasti identifikace a občas selhaly. Revoluční zlom v používání této formy platebního styku nastal v době, kdy se začali používat počítače v kombinaci s internetem. Elektronický podpis odstartoval vznik programů, jejichž prostřednictvím banky mohou svým klientům nabízet lepší a pohodlnější obsluhu svých účtů. V dnešní době klienti mohou obsluhovat svůj účet 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Elektronický platební styk prostřednictvím počítačů je určen pro firmy či klienty s větším množstvím položek na účtech.

2.5.1 Právní úprava elektronického platebního styku:

Základní úprava vztahů v oblasti elektronických platebních prostředků a platebních systémů je zakotvena v zákoně č. 124/2002 Sb., zákon o platebním styku. Na úrovni EU jsou to směrnice č. 2000/46/ES a směrnice č. 2002/65/ES, které zamezují nekontrolované emisi elektronických peněz, uvádějí finanční služby pro spotřebitele na trh, zvyšují právní jistotu klienta a prohlubují důvěru k elektronickým platebním prostředkům.

2.5.2 Platební produkty elektronického bankovníctví

Mezi platební produkty elektronického bankovníctví patří ty produkty, při kterých dochází ke kontaktu klienta s bankou nebo se daný produkt používá elektronickou formou. Zákon vymezuje dvě varianty elektronických platebních prostředků:²⁰

- prostředek vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě – při užívání je požadována identifikace držitele
- elektronický peněžní prostředek – uchovává peněžní hodnotu v elektronické podobě a je přijímán i jinými osobami. Tato peněžní hodnota se nazývá elektronické peníze.

²⁰ MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5

2.5.3 Služby v rámci elektronického bankovníctví

Fax

- příkaz k úhradě a inkasu v tuzemském platebním styku
- příkaz k úhradě v zahraničním platebním styku
- kontrola a ovládání termínovaných a spořicíh účtů
- kontrola a ovládání trvalých a inkasných příkazů

Telefon

- příkaz k úhradě a inkasu v tuzemském platebním styku
- příkaz k úhradě v zahraničním platebním styku
- převody mezi účty klientů
- možnost disponovat termínovanými, vkladovými a spořicími účty
- informace o zůstatku na účtu, o podání příkazu, pohybech na účtu, neprovedených transakcích
- hotline k platebním kartám

GSM banking

- příkaz k úhradě a inkasu v tuzemském platebním styku
- převody mezi účty klientů
- informace o podání příkazu
- kurzovní lístek, úrokové sazby
- posílání SMS zpráv při změně na účtu

WAP banking

- příkaz k úhradě a inkasu v tuzemském platebním styku
- příkaz k úhradě v zahraničním platebním styku
- převody mezi účty klientů
- informace o podání příkazu
- kurzovní lístek, úrokové sazby
- možnost disponovat termínovanými a vkladovými účty

Internetové bankovníctví

V dnešní době nejrychlejší, nejjednodušší způsob jak mít přehled o stavu na svém účtu, který se stává opravdovým standardem a žádná banka si nemůže dovolit nepoužívat jej.

- příkaz k úhradě a inkasu v tuzemském platebním styku
- příkaz k úhradě v zahraničním platebním styku
- trvalé příkazy k úhradě a inkasu
- možnost dostávat výpisy z účtu elektronicky
- historie transakcí na účtu
- Avíza k tuzemským, zahraničním platbám
- Avíza k nezpracovaným tuzemským platbám
- kurzovní lístek
- možnost disponovat termínovanými a vkladovými účty
- ovládání SIPO

Mezi doplňkové možnosti internetového bankovníctví patří:

- odkazy na jiné produkty a služby bank
- příručky a návody k produktům
- FAQ (odpovědi na časté dotazy)
- reklamní nabídky

2.5.4 Ochrana dat v elektronickém platebním styku

Banky dbají na maximální bezpečnost v elektronickém platebním styku z důvodu důvěry jejich klientů, obchodních partnerů, veřejnosti a prezentace dobrého jména firmy. Při vzdálené komunikace banky s klientem probíhá výměna mnoha informací, která jsou předmětem bankovního a firemního tajemství. Tyto informace se nesmí za žádnou cenu, změnit a ani nesmí být umožněno rozluštění obsahu při případném odposlechu či kopírování.

Zvýšením zabezpečení při telefonické komunikaci je dosaženo použitím prvků IPPID(osmimístné číslo v rámci banky) PIN(Personal Identification Number) a hesla.

V e-bankovníctví dochází k zašifrování dat odesílatele, které následně pouze příjemce odšifruje. Za tímto účelem se používá několik metod a technik, podle požadavku na míru zajištění. U nejjednodušších metod se používá jméno a heslo. Mezi další bezpečnostní prvky patří limit platby či posílání SMS zpráv klientovi po přihlášení či požadavku na provádění aktivní operace se svým účtem.

Banka neručí za transakce provedené v rámci bezpečnostních prvků, za ty plně zodpovídá uživatel => nízká pravděpodobnost návratnosti peněžních prostředků při zneužití účtu.

Při používání e-bankovníctví se využívá **elektronický podpis** (asymetrický šifrovací algoritmus). Jde o program který je postaven na základě dvou klíčů (tajného a veřejného). Zjednodušeně jde o proces, kdy na jedné straně odesílatel data zašifruje pomocí svého tajného klíče a veřejného klíče protistrany a ty odešle. Následně protistrana data rozšifruje pomocí svého tajného a veřejného klíče odesílatele. Tímto procesem dojde k identifikaci i autentizaci stran. Certifikáty mají dobu platnosti v rozmezí 6 měsíců – 1 roku.

3 Platební styk v praxi

3.1 Úvěry

V současnosti řada právnických i fyzických osob k financování svých projektů či potřeb stále častěji využívá cizí kapitál nejčastěji ve formě bankovních úvěrů, které se stávají nedílnou součástí platebního styku. Nejčastější čerpané úvěry jsou provozní a kontokorentní.

3.1.1 Provozní úvěr

Využívá se k **financování krátkodobých a střednědobých provozních potřeb**, jako je nákup zboží, materiálu, menšího investičního majetku, k financování pohledávek a podobně. Tento úvěr je možné použít i na přechodný nedostatek finančních prostředků. K zajištění obvykle není nutná nemovitost a není nutné udávat účel úvěru. Nejčastějším způsobem zajištění dochází pomocí avalové směnky. Provozní úvěr vám pomůže překlenout momentální, krátkodobé finanční problémy způsobené například nezaplacením vašich pohledávek, vytvořit finanční rezervu na neočekávané výdaje, uhradit dosud nesplněné

závazky. Podnik si musí pohlídat svoji zadluženost, často to za něj udělá banka, která s každou žádostí o úvěr žadatele hodnotí, jinak by se mohl dostat do finančních potíží.

3.1.2 Kontokorentní úvěr

Jedná se o povolenou možnost čerpání finančních prostředků bankovního domu. Některé banky nenabízí přímo kontokorent, ale například **povolené přecherpání běžného účtu**. Ať tak či tak, jedná se o úvěry, které je možné čerpat a splácet kdykoli. Hlavní výhodou je posílení platební schopnosti (Pokud by se nenacházel dostatek finančních prostředků na běžném účtu, tak např. SIPO, pojištění dojde k zaplacení těchto povinných plateb). Úrokové sazby se pohybují od 8-18 % p.a. U fyzických osob se úvěrový rámec pohybuje v rozmezí 5000 Kč – dvojnásobku čistého měsíčního příjmu. V případě překročení úvěrového rámce vás nemine poměrně vysoký sankční úrok. Kontokorentní úvěr je **nejrychlejší bankovní úvěr**. Pokud jste si s bankou dohodli možnost čerpání kontokorentního úvěru hned při založení bankovního účtu, můžete ho čerpat prakticky kdykoli. Navíc tento úvěr je neúčelový. Stinnou stránkou kontokorentního úvěru je vysoké úročení, úrok se ale platí pouze z čerpané částky. Splacení dochází v momentu příchodí platby.

Kontokorentní úvěr by měl být čerpán v případě, pokud by jeho nevyužitím podnik či podnikatel přišel o zakázku, jejíž výnosy převýší celkové náklady zakázky včetně úroku a transakčních nákladů kontokorentního úvěru nebo v případě neexistence alternativy, pokud není možný jiný způsob financování.

Firma může k rozvoji podnikání žádat po bance také **podnikatelský úvěr**.

K poskytnutí podnikatelského úvěru je třeba splnit následující podmínky:

- trvalé bydliště (u fyzických osob) a sídlo firmy (u právnických osob) na území ČR
- nejméně dvě ukončená daňová období v oboru podnikání
- kladný výsledek hospodaření
- žádné dluhy vůči finančnímu úřadu, zdravotním pojišťovnám a správě sociálního zabezpečení
- podnik se nesmí nacházet v konkurzu či likvidaci
- u dané banky musí být veden běžný účet (v případě kontokorentního úvěru)
- seznámit banku s podnikatelským záměrem (podnikatelský úvěr) a uvést účel půjčky

K prokázání a splnění těchto podmínek je zapotřebí předložit některé dokumenty. Například: finanční plán po dobu poskytnutí úvěru, doklad nebo čestné prohlášení o bezdlužnosti vůči finančnímu úřadu či zdravotním pojišťovnám a správě sociálního zabezpečení atd.

3.2 Účtování platebního styku

Tab. 3.1 Účtování účetních případů týkající se platebních operací ve firmě xyz, s.r.o :

Č.	Účetní případ	Částka	MD	D
1	Nákup materiálu na fakturu – cena bez DPH DPH 20%	50 000,- 10 000,-	111 343	321 321
2	Faktura za prodaný počítač – cena bez DPH DPH 20%	20 000,- 4 000,-	311 311	641 343
3	Faktura za prodané výrobky DPH 20%	600 000,- 120 000,-	311 311	601 343
4	Nákup cenin (stravenky) za hotové	12 000,-	213	211
5	Výběr peněz z BÚ do pokladny na doplnění pokladní hotovosti dle PPD	30 000,-	211	261
6	Výpis o výběru peněz z běžného účtu do pokladny	30 000,-	261	221
7	Prodej stravenek zaměstnancům za hotové dle PPD Částka hrazená zaměstnavatelem (55%) Částka hrazená zaměstnanci (45%)	12 000,- 6 600,- 5 400,-	527 528	213 213
8	Nárok na náhradu škody po pojišťovně (živelná pohroma)	300 000,-	378	688
9	Pojišťovna proplatila pojistné plnění na bank. účet	300 000,-	221	378
10	Odběratelé zaplatili za dodané výrobky směnkou Úrokový výnos ze směnky	400 000,- 40 000,-	258 258	311 662
11	Poskytnuta záloha na výstavbu haly z BÚ	300 000,-	052	221
12	Prodej výrobků za hotové DPH 20%	60 000,- 12 000,-	211 211	601 343
13	Montáž zabezpečovacího zařízení dle VPD – hotově DPH 20%	15 000,- 3 000,-	042 343	211 211
14	V pokladně zjištěn schodek, předepsán pokladníkovi	500,-	335	211
15	Platba pokuty za znečišťování životního prostředí z BÚ	10 000,-	545	221
16	Platba v hotovosti za zhotovení reklamní tabule DPH 20%	7 000,- 1 400,-	501 343	211 211
17	Pracovník uhradil hotově schodek v pokladně	500,-	211	335
18	Nákup občerstvení za hotové dle VPD – bez nároku na odpočet DPH	300,-	513	211
19	Platba úroků z úvěru dle výpisu z BÚ	2 000,-	562	221

Tab. 3.1 Účtování účetních případů - pokračování

20	úhrada dodavatelské faktury za nákup auta prostřednictvím dlouhodobého úvěru	400 000,-	321	461
21	Prodej akcií určených k obchodování za hotové dle PPD	50 000,-	211	661
22	Odvod DPH finančnímu úřadu	64 000,-	343	221
23	Úhrada mezd na bankovní účty dle výpisu z BÚ	150 000,-	331	221
24	Odvod nemocenské a sociálního pojištění dle výpisu z BÚ	60 000,-	336-1	221
25	Odvod zdravotního pojištění	17 000,-	336-2	221
26	Zaplacený penále za pozdní odvod daně z příjmu	1 000,-	545	221
27	Odběratel zaplatil fakturu v eurech dle výpisu z BÚ	3 000€	221	311
28	Vznik kurzových rozdílů ve prospěch firmy	300,-	221	663
29	Platba nájemného na 3 roky z BÚ – běžný rok	13 000,-	518	221
	Následující 2 roky	26 000,-	381	221
30	Půjčka společnosti jednomu ze společníků dle VPD	20 000,-	355	211
31	Osobní výběr (osobní spotřeba podnikatele – FO) dle VPD	10 000,-	491	211
32	Dle výpisu z BÚ byla přijata krátkodobá půjčka od soukromé osoby	50 000,-	221	249
33	Nákup krátkodobých cenných papírů majetkové povahy určených k obchodování (akcie, podíly)	50 000,-	259	221
34	Úhrada přijaté směnky dle výpisu z BÚ	440 000,-	221	258

Při používání bezhotovostního platebního styku prostřednictvím bankovního účtu vznikají majiteli účtu náklady v podobě bankovních poplatků nebo kurzových rozdílů.

3.3 Bankovní poplatky

Jde o jednostranné peněžní platby, které banky účtují svým klientům na vrub účtu za služby, které banky svým klientům poskytují. Z toho vyplývá, že i klient se podílí na úhradě přímých a nepřímých nákladech banky související s poskytnutím daných služeb. Bankovní poplatky nejsou hlavním zdrojem příjmů, ty obstarávají hlavně úrokové výnosy.

Výše bankovních poplatků závisí na jednotlivých bankách, které vedou bankovní účet a na druhu vedeného účtu. Od 1.11. 2009 byla řada poplatků zrušena (elektronický výpis z účtu, blokace karty, zrušení účtu a jiné).

Tab. 3.2 Druhy a výše bankovních poplatků Komerční banky pro **fyzické osoby**, kterým je veden běžný účet jsou uvedeny v následující tabulce²¹:

Poskytovaná služba	Cena poplatku
Vedení běžného účtu v Kč	50,-
Měsíční výpis z účtu poštou	20,-
Povolení čerpání fin. prostředků do nezajištěného debetu	200,-
Internetové bankovníctví (www.mojebanka.cz)	39,- / měsíc
Telefonní bankovníctví Express banka	39,- / měsíc
Mobilní bankovníctví	19,- / měsíc
Elektronická platební karta	200,- / rok
Embosovaná platební karta	700,- / rok
Výběr z bankomatu KB	5,- / výběr
Výběr hotovosti z bankomatu v zahraničí	1%, minimálně 100,-
Virtuální platební karta pro platby na internetu E-card	65,- / rok
Modrá platební karta VISA	700,- / rok
Položka vzniklá z trvalého příkazu k úhradě	6,-
Došlá platba z účtu v Kč	6,-

Tab. 3.3 Bankovních poplatků Komerční banky pro **podniky a podnikatele**²²:

Vedení běžného účtu v Kč	100,- / měsíc
Měsíční výpis z účtu poštou	20,-
Internetové bankovníctví (www.mojebanka.cz)	170,- / měsíc
Telefonní bankovníctví Express banka	170,- / měsíc
Položka vzniklá k příkazu k úhradě	4,-
Elektronická platební karta VISA x Mastercard	700,- / rok
Výběr z bankomatu KB	5,-
Výběr hotovosti z bankomatu v zahraničí	1%, minimálně 100,- (1 výběr měsíčně zdarma)

²¹ Zdroj: www.kb.cz

²² Zdroj: www.kb.cz

3.4 Používání platebních karet

Banky poskytují svým obchodním partnerům možnost provádět platby svých zákazníků pomocí platebních karet tak, že dochází k používání bankovních platebních terminálů. Tyto platební terminály musí splňovat technické a bezpečnostní předpisy pro příjem platebních karet. V současnosti umožňují příjem platebních karet VISA, VISA Elektron, MasterCard, MasterCard Electronic, Maestro, American Express atd.

Platební terminál se využívá k:

- ověření prováděných transakcí pomocí platebních karet
- vystavení dokladu o uskutečnění transakce pro majitele karty i obchodníka
- přenos dat bance o uskutečněné transakci k následnému zúčtování
- možnost vyhotovení uzávěrky či mezisoučtu všech provedených plateb za dané období (převážně za den)

Postup provádění elektronických transakcí pomocí platebních karet (placení platební kartou):

1. Protáhnout kartu snímačem terminálu (v případě čipové platební karty ponechat v průběhu celé transakce v čipové čtečce)
2. Zadat částku transakce v Kč do platebního terminálu
3. Ověření držitele karty – provádí se pomocí podpisu držitele karty (u magnetických karet), osobního zadání čísla PIN kódu nebo kombinací PIN kódu a podpisu (u čipových karet). Po ověření autorizace dojde k zobrazení a následnému vytištění účtenky a její kopie. Podepsaný originál účtenky si ponechá obchodník a kopie je předána zákazníkovi.

Podpis majitele musí být shodný s podpisem na zadní straně platební karty a to i ve stejném pořadí.

3.4.1 Náležitosti a ochranné prvky platebních karet VISA a MasterCard²³

1. LOGO
2. Hologram
3. Název (popřípadě logo vydavatele platební karty)
4. Číslo platební karty – šestnáctimístné (u karet VISA vždy začíná číslicí 4, u MasterCard začíná číslicí 5)
5. Jméno držitele karty - případně obchodní firma nebo jméno osoby kterou držitel zastupuje
6. Období platnosti – zadáno ve formě VALID THRU (platí do) nebo VALID FROM – VALID THRU (platí od – platí do)
7. Za konečnou platností platební karty mohou být umístěna písmena V (VISA) nebo MC (MasterCard), se zvláštním sklonem písma.
8. U Visa platebních karet je pod UV lampou viditelná letící holubice pod hlavním grafickým motivem. U karet MasterCard jsou ve spodní třetině viditelná písmena MC.
9. Nad číslem platební karty může být umístěn čip.
10. U některých platebních karet může být uvedena fotografie držitele karty či se objevit informace, odkdy je držitel karty členem společnosti (Member since)
11. Na zadní straně platební karty je magnetický a podpisový proužek s podtiskem podpisového proužku jsou slova VISA nebo MasterCard, podpisovým vzorem držitele karty. U VISA karty je uvedeno na podpisovém proužku číslo platební karty doplněným o tři kontrolní číslice (CVV2) nebo poslední čtyřčíslí čísla platební karty doplněným právě o tři kontrolní číslice (CVV2). Na MasterCard na podpisovém proužku figuruje poslední čtyřčíslí platební karty doplněným o tři kontrolní číslice (CVV2).

Obr. 3.1 Zlatá karta VISA od Komerční banky²⁴

Obr. 3.2 Karta Prestige (MasterCard) od Komerční banky²⁵

²³ Zdroj: Pokyny pro provádění transakcí platebními kartami Komerční banky

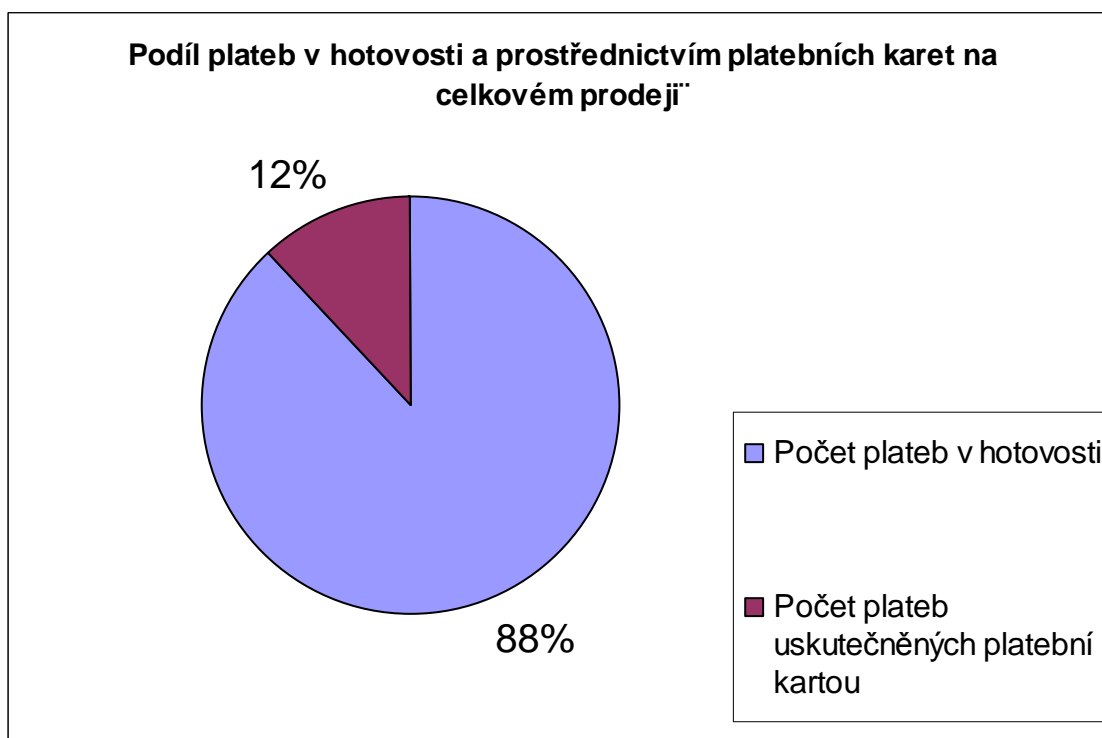
²⁴ Galerie kreditních karet na <http://gallery.cardzone.cz/kb/index.html>

²⁵ Galerie kreditních karet na <http://gallery.cardzone.cz/kb/index.html>

3.4.2 Platby v hotovosti a prostřednictvím platebních karet na konkrétním maloobchodníkovi

Tab. 3.4 Podíl plateb uskutečněných hotově a pomocí platební karty na celkovém prodeji firmy zabývající se prodejem dětské obuvi v prodejně v Českém Těšíně za období leden – březen 2010.²⁶

	Počet (zákazníků)	Celkový podíl (v %)
Počet plateb v hotovosti	693	88
Počet plateb uskutečněných platební kartou	93	12
Celkem	786	100

Podíl těchto plateb může být odlišný v závislosti na odvětví, lokalitě a placené částce. Př. Mnohem častěji bude docházet k platbám platební kartou na benzínových stanicích, kde se platí větší částky než v maloobchodě s drobným levným zbožím. Je zapotřebí zmínit fakt, že

²⁶ Zdroj dat: Firma Aler, spol. s r.o. Český Těšín

podíl plateb pomocí platebních karet se neustále zvyšuje. Důvodem je stále vyšší rozšířenost platebních terminálů u obchodníků, klesající náklady (bankovní poplatky) spojené s tímto druhem úhrady pro spotřebitele, vyšší informovanost, vysoká pohodlnost a bezpečnost finančních prostředků. Pro obchodníky jsou platební terminály v dnešní době povinností, jelikož si nemohou dovolit ztratit potencionální zákazníky a takovýto zákazník, který platí pomocí platební karty má tendenci utratit více peněz za nákup zboží nebo služeb než by daný produkt platil hotově.

3.4.3 Statistika platebních karet v ČR za rok 2009

Tab. 3.5 Statistika platebních karet v ČR za rok 2009²⁷

Název	Částka / Počet
Počet obchodních míst, kde je možno platit prostřednictvím platebních karet (provozovny)	62 614
Vydané karty celkem (přes 95% karet je mezinárodních)	9 054 308
Počet bankomatů v ČR	3 679
Počet výběrů z bankomatu celkem	156 490 704
Objem výběrů z bankomatů celkem (v tisících Kč)	579 401 141
Průměrný výběr z bankomatu	3 702
Počet transakcí u obchodníků	194 231 582
- Z toho domácích transakcí	182 500 906
- Zahraniční transakce	11 730 676
Objem transakcí u obchodníků (v tisících Kč)	200 924 496
Průměrná platba u obchodníků	1 034
Počet použití platebních karet na internetu	1 932 532
Průměrná platba na internetu	1 577

V roce 2009 vzrostl počet míst, které akceptují platební karty meziročně o 7,92 %. Celkově se karty v roce 2009 používaly více a došlo k meziročnímu nárůstu použití platebních karet uživateli o 15%. Počet internetových obchodů, akceptujících platební karty vzrostl bezmála o 25%. Počet internetových transakcí platební kartou meziročně vzrostl o 15%.

²⁷ Zdroj dat: www.bankovníkarty.cz

3.5 Anketa – Jak často využíváte internetové bankovníctví ?

Tab. 3.6 Četnost využívání internetového bankovníctví v ČR²⁸:

alespoň jednou týdně		64 %
alespoň jednou měsíčně		16 %
alespoň jednou za tři měsíce		1 %
méně než jednou za tři měsíce		1 %
denně		15 %
nevyužívám vůbec		3 %

Odpovědělo 647 čtenářů.

3.6 PayPal

Je moderním online systémem, který vyvinula společnost eBay Group. Je používán zákazníky tohoto druhu aukce a pro transakce mezi jednotlivci. Tento mezinárodní systém je k dispozici ve 44 zemích a 5 měnách (Eurech, US dolarech, librách, kanadských dolarech a japonských jenech). V tomto systému je možnost mít nastavenou jako primární měnu i českou korunu, avšak při každém placení dochází k přepočtu dle aktuálního kurzu. Umožňuje přesuny peněz mezi účty, které jsou identifikovány emailovými adresami, které mohou být vedeny jen na jednu registraci a k jedné platební kartě. K odeslání peněz tímto způsobem je zapotřebí znát jen emailovou adresu jednotlivce či společnosti, které chcete zaslat peníze. U těchto převodů peněz přes Internet je odpovídající částka stržena buď ze zůstatku účtu PayPal nebo přímo z platební karty. Pro klienty je služba bezplatná, avšak příjemce plateb (prodávající) je povinen platit drobné poplatky z objemů prodeje za předchozí měsíc.²⁹

²⁸ zdroj: <http://www.mesec.cz/clanky/je-elektronicky-vypis-plnohodnotnym-dokladem/>

²⁹ http://www.konzument.cz/publikace/soubory/pruvodce_spotrebitele/EvropDokumentace_podvody.pdf

4 Srovnání výhod a nevýhod různých forem platebního styku, závěry a doporučení

4.1 Hotovost

Výhody:

- Platí v celém daném státě a není zde riziko odmítnutí tohoto způsobu platby.
- Není nutné mít založen účet v bance
- Žádné bankovní poplatky, úroky, srážky, jedinou ztrátou tak je vliv inflace
- Účty v bankách bývají věkově omezeny, hotovost může používat každý
- Neustálý přehled, o částce jakou disponujete.

Nevýhody:

- Nižší bezpečnost
- Riziko ztráty, znehodnocení
- V případě ztráty nemožnost určení vlastnictví

4.2 Příkaz k úhradě

Výhody:

- rychlost s jakou proběhne celá transakce příkazu k úhradě
- platba je konečná a bankovní úhrada nemůže být měněna nebo odvolána (až na výjimky)

Nevýhody:

- Jako největší nevýhodu příkazu k úhradě bych viděl fakt, že jde o pasivní operaci banky při které nese veškeré riziko dodavatel (příjemce platby), neboť jde o platbu po dodání zboží či služby.

4.3 Příkaz k inkasu

Nevýhody: Z časového hlediska jde o riziko které nese plátce platby. Banka musí vykonat více úkonů, než je tomu u příkazu k úhradě.

4.4 Šeky

Výhody šeků: nahrazení hotových peněz, snadná převoditelnost podporuje využití v praxi (v oběhu), rychlá vymahatelnost při neplacení. Je výtečnou formou platebního instrumentu v případech, kdy není známo bankovní spojení příjemce pro placení bezhotovostním převodem. Dalším případem použití šeků je v případě, kdy je třeba provést platbu diskrétní povahy.

Nevýhody: méně výhodné užití pro vývozce, inkaso ze zahraničí je opožděné a k proplacení dochází převážně u známých bank.

4.5 Platební karty

Výhody a nevýhody platebních karet (z pohledu klienta):

výhody:

- jednoduchý přístup k peněžním prostředkům
- vyšší bezpečnost oproti hotovosti
- úspora času a poplatků spojených se směnnou hotovostí
- doplňkové služby pro držitele platebních karet

nevýhody:

- poplatky
- nebezpečí zneužití platební karty
- v tuzemsku, na rozdíl od jiných států často lidé vybírají hotovost z bankomatů místo většího využívání placení pomocí tohoto platebního prostředku a tím popírá účel proč byla vytvořena.

Výhody z používání platebních karet mohou plynout i **obchodníkům** a jde zejména o:

- vyšší bezpečnost v důsledku přijímání hotovosti
- vyšší obrát tržeb

4.6 Výhody a nevýhody dokumentárního inkasa

Použití je vhodné v případech, kdy dodavatel není ochoten dodat zboží proti úhradě hladkou platbou, ale nevyžaduje zajišťovací instrument, jakým je dokumentární akreditiv. Odběratel platí až po převzetí dokumentů nad kterými má celou dobu kontrolu dodavatel. Dokumentární inkaso je levnější než dokumentární akreditiv.

Mezi nevýhody řadíme skutečnost, že plnění není garantováno bankou. V případě odmítnutí platby nese dodávající smluvní strana veškeré náklady a rizika spojená vyplývající z obchodní transakce. Odběratel se ke zboží nedostane dříve než zaplatí či splní jiné podmínky vypořádání (např. směnka).

4.7 Výhody a nevýhody dokumentárního akreditivu

Mezi výhodu dodavatele řadíme fakt, že při splnění podmínek dodavatelem mu vzniká pohledávka za banku místo pohledávky za odběratelem. Závazek banky je mnohem likvidnější než závazek vyplývající z obchodních vztahů. Dodavatel tento akreditiv může použít jako ručení vůči svým dodavatelům v rámci obchodních vztahů. Jedna z výhod plynoucí pro odběratele z tohoto akreditivu je, že odběratel po akceptování akreditivního zajištění může požadovat výhodnější cenové podmínky a dodavatel je donucen splnit všechny dané podmínky. Zpracování dokumentárního akreditivu je náročné a složité a změny lze provádět jen po souhlasu všech zúčastněných stran. Další důležitou nevýhodou je úhrada vyšších bankovních poplatků oproti dokumentárnímu inkasu.

4.8 Výhody a nevýhody směnky

Pro věřitele je závazek dlužníka rychleji a snadněji vymahatelný než klasický závazek z obchodních vztahů. Další výhodou je nesporně možnost směnku eskontovat před její splatností nebo nabídnout forfaitové společnosti. Pokud směnku avaluje ještě jiná osoba, je zde možnost uplatnit své nároky vůči avalistovi.

4.9 Výhody a nevýhody bankovních záruk

Záruka vystavená odběrateli zaručuje, že dodavatel je motivován k splnění závazku, za něhož banka ručí (poplatky, penále). V případě nedodržení může odběratel požadovat klidně i 100% hodnoty po ručiteli, tedy bance. Záruka vystavená dodavateli zaručuje, že odběratel dodrží platební podmínky (tedy řádně zaplatí dle sjednaného kontraktu).

4.10 Výhody a nevýhody elektronického platebního styku

Pokud se na výhody díváme z hlediska zákazníka tak jednoznačně tou největší je časová úspora a možnost vstoupit do kontaktu s bankou kdykoliv a odkudkoliv (např. internet, telefon). Mezi **výhody** plynoucí pro klienta patří možnost objednávat či platit zboží a služby prostřednictvím internetu. Z hlediska banky je výhoda ta, že při využívání elektronického platebního styku dochází k úsporám nákladů na drobné operace => zvýšení produktivity a ekonomického bohatství.

- Rychlá komunikace s bankou
- Jednoduchá obsluha – pohodlné zadávání platebních příkazů, kontrola zůstatků a provedených operací
- Bezpečnost – všechny aktivní operace potvrzujete osobním potvrzovacím certifikátem (popř. mobilním klíčem). Banka všechny tyto informace šifruje proti případnému zneužití.
- Úspornost – nižší poplatky než na pobočce
- stažení a odeslání různých šablon a dokumentů pro zjednodušení a urychlení komunikace mezi Vámi a bankou

Nevýhody

Bohužel s rostoucím počtem transakcí prostřednictvím elektronického (hlavně internetového) bankovníctví dochází také k nárůstu počtu podvodů. Jedná se zde hlavně o podvody v kterém hrají roli viry v počítačích (trojský kůň), přesměrování, phishing, pharming a jiné.

Phishing – zde dochází k získání hesel a údajů potřebných k získání Vašich peněz prostřednictvím internetu. Hlavním principem je rozesílání emailů, které se tváří jako oficiální žádost banky či jiných institucí o vyplnění či sdělení těchto citlivých údajů.

4.11 Závěry a doporučení

Hlavní výhoda bezhotovostního platebního styku oproti platebním prostředkům je vyšší bezpečnost (zřízení likvidních prostředků) a překonání místního nesouladu peněz od odesílatele k příjemci. Bezhotovostní platební styk je méně časově náročný. Placení hotovostní formou (bankovky a mince) je preferováno u osobního nákupu a většinou drobných částek. Zpravidla bankovní poplatky za provedení transakce jsou nižší, než kdyby došlo k osobnímu předání hotovosti (čas, náklady na dopravu a jiné...). U hotovostního platebního styku je jistota zaplacení na rozdíl od bezhotovostního platebního styku, kde mohou nastat komplikace (např. částka odeslána na jiný bankovní účet, nedostatečné množství finančních prostředků na účtu atd.) Dostupnost elektronického platebního styku (internetové bankovníctví) se neustále zlepšuje díky většímu internetovému pokrytí domácností a firem a větší informovanosti o tomto druhu vyrovnávání pohledávek a závazků. Nákup zboží či služeb placených přes internet neustále roste. Pomalu, ale jistě dochází k ustupování od placení prostřednictvím šeků, které nahrazují moderní platební karty. Platební karty mají nižší poplatky, jsou více pohodlné a figuruje zde méně formalit k vyřizování než je tomu u šeků.

Pokud mohu vyjádřit své osobní preference a doporučení forem placení, tak u drobného nákupu dávám přednost placení hotově. Jestliže je finanční obnos k úhradě vyšší (v mém případě nad 1000 – 2000 Kč) používám platební kartu. Není zapotřebí nosit u sebe vyšší obsah hotovosti. Dochází k úspoře času, kdy bych byl nucen vybrat hotovost z bankomatu, či na pobočce bank. Pravidelné měsíční platby hradím prostřednictvím internetového bankovníctví z prostého důvodu: vždy se snažím zaplatit více plateb najednou, mám okamžitý přehled o aktuálním stavu konta a nemusím s příkazy k úhradě docházet na pobočku banky. Opakující se platby ve stejné výši je možno hradit také prostřednictvím zadání trvalého příkazu k úhradě. Právníkům osobám doporučuji využívat bezhotovostní transakce prostřednictvím banky, ať už z důvodu vyšší kontroly a vyšší prokazatelnosti provedených operací, tak vyšší bezpečnosti při manipulaci s vyššími částkami. Cestovní náklady svých zaměstnanců financovat z mezinárodních platebních karet firmy. V případě obchodování s

novými obchodními partnery (převážně zahraničí) využít bankovních záruk a jistění v podobě ručení jako dokumentární akreditiv nebo dokumentární inkaso. Zatížením občanů a firem bankovními poplatky je jedním z nejvyšších v Evropě a možným řešením tohoto problému je pečlivě vybírat svou banku na trhu, kde je dnes mezi bankami poměrně značná konkurence a platit za služby, které opravdu využíváte.

Budoucnost metod placení dle mého názoru patří rozhodně bezhotovostním platbám. Používání karet neustále roste a ne jinak tomu bude i v budoucnosti, a to v souvislosti s tím jak poroste počet podniků akceptujících karty. Plně souhlasím s vyjádřením Františka Junga, předsedy sdružení bankovních karet, že se pro banky otevírá nový prostor pro inovaci platebních karet, které by mohly být atraktivní pro držitele karet i obchodní sektor. Jde například o bezkontaktní čipové karty, které by našly využití u maloobjemových plateb (např. rychlé občerstvení, sport, volnočasové aktivity a jiné). I přes některé hrozby zneužití platebních karet či internetového bankovníctví jsou dle mého názoru tyto formy placení nejvýhodnější a nejpohodlnější. Výhody nepochybně převyšují negativa a hrozby zneužití, kterým se dá s vysokou úspěšností předcházet. Navíc banky dbají na prevenci, a přísná bezpečnostní opatření proti zneužití a neustále tyto hrozby vyhodnocují a předcházejí jim. Česká republika dlouhodobě vykazuje desetkrát nižší úroveň zneužití karet než je evropský průměr.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo poskytnout celkový náhled na podobu platebního styku v ČR, popsat a srovnat výhody a nevýhody jednotlivých forem a učinit doporučení nejvýhodnějších způsobů vyrovnávání pohledávek a závazků.

V dnešní době bezhotovostní platební styk nad tím hotovostním vyhrává na „plné čáře“ ať už z hlediska bezpečnosti, kontroly či pohodlnosti. Již se nelpí na tom, aby většina plateb byla prováděna v hotovosti nebo byla nutnost dojíždět do banky k podání příkazu k úhradě. Za poslední rok v České republice došlo k rapidnímu přírůstku lidí používající internetové bankovnínictví a používání platebních karet o více než 15%. Obchodníci častěji žádají banky o přidělení platebních terminálů k placení pomocí platebních karet. Objem prodaného zboží a služeb přes internet roste. Placení prostřednictvím šeků upadá a banky nerady šeky vystavují a stále častěji jsou nahrazovány moderními platebními kartami.

Od listopadu 2009 nabyt účinnosti nový zákon o platebním styku, který zkracuje převod peněz mezi bankami ze tří dnů na dva a byly zrušené některé bankovní poplatky (bohužel ty si banky kompenzují jinde).

Osobní hotovostní platební styk doporučuji pokud si odběratel není jistý zaplacením ze strany odběratele nebo při placení nižších částek. Při úhradě vyšších částek od zahraničních subjektů doporučuji využití dokumentárního inkasa nebo dokumentárního akreditivu či využití bankovních záruk.

Myslím, že v následujících letech banky představí inovací platebních karet v podobě bezkontaktních čipových karet, které bude možno využít při placení u maloobjemových plateb jako např. rychlé občerstvení, nákup vstupenek na sport či kulturu atd.

Seznam použité literatury a internetových odkazů:

Knižní zdroje:

- [1] MÁČE, M. *Platební styk-klasický a elektronický* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006 220 s. ISBN 80-247-1725-5.
- [2] POLOUČEK, S. a kol. *Peníze, banky, finanční trhy*, 1. vyd. Praha, C.H. Beck, 2009, 415 s. ISBN: 978-80-7400-152-9
- [3] PŘÁDKA, M. KALA J. *Elektronické bankovníctví* 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. ISBN 80-7226-328-5.
- [4] REVENDA Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví* 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

Internetové zdroje:

- [1] *Informace k bankovním poplatkům* [cit.25. dubna 2010]. Dostupné na:
www.bankovnipoplatky.com
- [2] Zákon o platebním styku [online] [cit. 25. dubna 2010] Dostupný na:
http://business.center.cz/business/pravo/zakony/platebni_styk/
- [3] Informace k platebnímu styku, legislativě a jiné [cit. 25. dubna 2010] Dostupné na:
www.cnb.cz
- [4] Bezhotovostní platby, podvody, platební karty [cit. 25. dubna 2010] Dostupné na:
http://www.konzument.cz/publikace/soubory/pruvodce_spotrebitele/EvropDokumentace_podvody.pdf
- [5] Problematika bankovních karet [cit. 25. dubna 2010] Dostupná na:
www.bankovnikarty.cz

Seznam zkratek

Sb. - Sbírky

č. - číslo

tzv. - takzvaný

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

Resp. - respektivě

Např. - například

Vyd. - vydání

CZK – česká koruna

EU – Evropská Unie

tzn. – to znamená

MD – má dáti

D - dal

KB – Komerční banka

PIN – personal identification number (osobní identifikační číslo)

Př. - příklad

Spol. s r. o. – společnost s ručením omezeným

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2010

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého bydliště studenta:

Komorní 570/16, 737 01 Český Těšín

Seznam příloh

Příloha č. 1 Účetní rozvrh pro rok 2010 k účetním případům na platební styk.

Příloha č. 2 Příkaz k úhradě

Příloha č. 3 Příkaz k inkasu